

Sut i gofnodi cafeat

Arweiniad i bobl sydd am herio cais am grant ar ystad

Beth yw'r Gwasanaeth Profiant?

Mae'r Gwasanaeth Profiant yn rhan o Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM. Mae'n gweinyddu'r system brofiant, sy'n rhoi'r hawl cyfreithiol i bobl i ddelio ag ystad (er enghraifft, arian, meddiannau ac eiddo) unigolyn sydd wedi marw.

Mae'r daflen hon yn rhoi cyngor i chi os ydych am gofnodi cafeat pan fydd rhywun yn gwneud cais am brofiant.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau, cysylltwch â'ch cofrestrfa brofiant leol. Mae'r staff yno i'ch helpu chi - ond ni chânt roi cyngor cyfreithiol i chi.

Cyflwyniad

Pan fydd unigolyn yn marw, bydd fel arfer yn gadael ystad (yn cynnwys arian, meddiannau ac eiddo) ac weithiau ewyllys.

Gall ewyllys enwi un neu fwy o **ysgutorion** i fod yn gyfrifol am gasglu'r holl arian i mewn, talu unrhyw ddyledion a dosbarthu unrhyw gymynroddion a adawyd i unigolion neu i sefydliadau.

Er mwyn gallu cael at yr ystad, mae angen i'r ysgutor, neu, os nad oes ewyllys, perthnasau'r ymadawedig, gwneud cais i'r Gofrestrfa Brofiant am ddogfen o'r enw Grant Cynrychiolaeth neu 'grant'. Profiant yw'r enw ar y broses hon.

Yn y mwyafrif o achosion, mae gwneud cais am brofiant yn broses syml. Y Gwasanaeth Profiant sy'n gweinyddu ceisiadau am grantiau yng Nghymru a Lloegr.

Os bydd gennych bryderon ynghylch a oes gan rywun sy'n gwneud cais am grant yr hawl i wneud hynny, a chithau am ofyn i lys (nid y gofrestrfa brofiant) ystyried y mater, gallwch gofnodi cafeat i atal caniatáu'r grant dros dro. Yna, cyfeirir atoch fel y cafeatwr.

Pam a phryd y defnyddir cafeatau?

Ffordd o atal grant rhag cael ei chaniatáu ydy cafeat.

Yn aml defnyddir cafeatau er mwyn 'cael amser i feddwl' pan fydd gan rywun gwestiwn cyfreithiol am ewyllys neu am y sawl sy'n gwneud cais am brofiant. Mae hyn yn rhoi amser i'r cafeatwr ganfod a oes unrhyw sail dros wrthwynebu cais am grant.

Er enghraifft, gallech fod yn poeni am y canlynol:

- efallai nad yw'r ewyllys yn gyfreithlon - er enghraifft, ai hon oedd ewyllys olaf yr ymadawedig? A oedd yr ymadawedig yn 'ei lawn bwyll' (yn gymwys yn feddyliol)

pan gafodd ei gwneud? A oedd wedi'i llofnodi a'i thystio'n iawn? A ymyrrwyd â hi? A wnaeth yr ymadawedig ailbriodi neu ymrwmo i bartneriaeth sifil gyfreithiol ar ôl gwneud yr ewyllys?

- efallai nad oes gan y sawl sy'n bwriadu gwneud cais am grant yr hawl i wneud hynny; neu
- efallai bod anghydfod rhwng pobl sydd â'r un hawl i wneud cais am grant.

Pwy gaiff gofnodi cafeat?

Gall unrhyw un dros 18 oed gofnodi cafeat. Os byddwch yn ei gofnodi eich hun, mae'n rhaid i chi fod â chyfeiriad yng Nghymru neu Lloegr, neu gael eich cynrychioli gan gyfreithiwr yng Nghymru neu Lloegr.

Rhaid i chi allu dangos fod gennych un o'r buddion canlynol yn yr ewyllys:

- budd – mewn geiriau eraill, mae gennych hawl i gyfran o'r ystad
- budd croes – mewn geiriau eraill, mae gennych fudd gwahanol i fudd y sawl sy'n gwneud cais am grant.

Ni allwch gofnodi cafeat ar y cyd â rhywun arall – rhaid i unrhyw un sydd am gofnodi cafeat wneud hynny ar wahân.

All y Gwasanaeth Profiant roi cyngor i mi ynghylch a ddylwn gofnodi cafeat?

Na. Ni chaiff staff y Gwasanaeth Profiant roi cyngor ynghylch a ddylech gofnodi cafeat, na beth y dylech ei wneud nesaf. Y cyfan y gallant ei wneud yw esbonio'r opsiynau cyfreithiol sydd ar gael i chi. Os oes gennych unrhyw amheuaeth, neu eich bod angen cyngor, rydym yn eich argymhell i ymgynghori â chyfreithiwr.

Os mai dim ond angen gwybod pryd y mae grant wedi'i ganiatáu yr ydych, neu eich bod angen copi o'r grant, dylech, yn hytrach, ofyn i'r Gofrestrfa Brofiant gynnal chwiliad sefydlog. Gallant wedyn ddarparu copi o'r grant ichi pan gaiff ei ganiatáu. Mae mwy o wybodaeth ar gael yn y daflen **PA10 'Sut i gychwyn chwiliad sefydlog'**.

Sut ydw i'n cofnodi cafeat?

Gallwch wneud hyn eich hun, neu drwy gyfreithiwr. Os ydych yn gwneud hyn eich hun, bydd angen i chi ysgrifennu at unrhyw Gofrestrfa Brofiant neu ymweld ag unrhyw un – allwch chi ddim cofnodi cafeat dros y ffôn, ffacs na'r e-bost. Gallwch gael cyfeiriadau'r Cofrestrfeydd Profiant rhanbarthol ar ein gwefan – mae cyfeiriad y wefan ar ddiwedd y daflen hon, neu yn y daflen **PA4** amgaeedig.

Mae'r gwasanaeth yn costio £15 a dylid gwneud sieciau'n daladwy i 'Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM'.

Pa wybodaeth y mae angen i mi ei chael ar gyfer cofnodi cafeat?

Pa un a ydych yn ysgrifennu at y Gwasanaeth Profiant, neu'n ymweld, bydd angen i chi lenwi ffurflen **PA8A**. Mae hwn yn gosod allan:

- cais ysgrifenedig ffurfiol i gael cofnodi cafeat, wedi'i lofnodi gennych chi neu eich cyfreithiwr;
- manylion llawn yr ymadawedig, fel y'u cofnodwyd ar ei dystysgrif marwolaeth; a
- cyfeiriad parhaol olaf yr ymadawedig.
- eich enw a'ch cyfeiriad chi; ac enw a chyfeiriad unrhyw gyfreithwyr sy'n gweithredu ar eich rhan.

Gallwch gofnodi cafeat hefyd drwy lythyr, gan nodi'r manylion a restrwyd uchod.

Sylwch y bydd yn rhaid i chi ddarparu'r wybodaeth yn union fel y'i cofnodwyd ar y dystysgrif marwolaeth.

Bydd unrhyw anghysondebau yn yr enwau neu'r dyddiadau'n golygu y bydd y cafeat yn aneffeithiol.

Beth os na allaf gael y wybodaeth o'r dystysgrif marwolaeth mewn pryd?

Efallai nad yw'r farwolaeth wedi'i chofrestru neu wedi'i chofrestru dramor. Yn yr amgylchiadau hyn, byddwn fel arfer yn derbyn y wybodaeth a roddwch i ni.

Mae'n rhaid i chi geisio sicrhau bod enw cyntaf ac enw olaf yr ymadawedig mewn unrhyw wybodaeth a roddwch i ni yn union yr un fath â'r enwau yn y cais am brofiant. Dylech hefyd geisio sicrhau bod dyddiad y farwolaeth a roddir yn eich cafeat o fewn tri diwrnod i ddyddiad y farwolaeth a roddwyd yn y cais.

Alla' i newid unrhyw fanylion yn y cafeat ar ôl iddo gael ei gofnodi?

Gallwch. Gallwch wneud hyn unrhyw bryd – ond yn ddelfrydol, cyn y rhoddir unrhyw rybudd neu cyn cychwyn achos profiant. (Eglurir y termau hyn yn ddiweddarach.) Dylech ysgrifennu at y Gofrestrfa Brofiant lle cyflwynoch eich cais a chadarnhau unrhyw newidiadau, cyn gynted ag y sylweddolwch bod angen newid unrhyw beth.

Pa bryd y dylid cofnodi'r cafeat?

Unwaith i chi benderfynu eich bod eisiau cofnodi cafeat, dylech wneud hynny ar unwaith. Peidiwch ag aros tan eich bod yn meddwl bod rhywun wedi gwneud cais am grant neu ar fin gwneud cais.

Beth sy'n digwydd ar ôl imi gofnodi cafeat?

Byddwn yn anfon nodyn cadarnhau atoch a fydd yn cynnwys manylion y cafeat yr ydych chi wedi'i gofnodi, gan gynnwys rhif cafeat. Os oes cais wedi'i wneud byddwn hefyd yn hysbysu'r ceisydd eich bod wedi cofnodi cafeat ac y bydd ei gais am grant cynrychiolaeth yn cael ei ddal yn ôl.

Mae'n bosibl y bydd y ceisydd nawr yn cyflwyno rhybudd yn eich erbyn. Rhaid i chi ymateb ar bapur, gan nodi pam na ddylid rhoi grant a'ch rhesymau dros wrthwynebu cais y ceisydd. Gelwir hyn yn gofnodi ymddangosiad.

Os yw'r anghydfod rhwng pobl sydd â hawl cyfartal i wneud cais, rhaid i chi ffeilio gwŷs am gyfarwyddiadau. Bydd angen i chi gael cyngor cyfreithiol i benderfynu sut i ymateb i rybudd.

Os na fyddwch yn ymateb o fewn yr amser a nodir ar y rhybudd, gall y ceisydd wneud cais i'ch cafeat gael ei ddileu gan y llys.

Os bydd y llys yn derbyn eich ymddangosiad, fe'i gelwir yn ymddangosiad derbyniedig. Yna, bydd eich cafeat yn aros mewn grym am gyfnod amhenodol tan i'r materion gael eu datrys. Os derbynnir eich gwŷs am gyfarwyddiadau, fe drefnir gwrandawriad.

Os byddwch yn cofnodi ymddangosiad neu Wŷs am Gyfarwyddiadau, cofiwch y bydd yn rhaid i chi efallai nid yn unig dalu eich ffioedd cyfreithiol chi ond ffioedd y sawl sy'n gwneud y cais am grant hefyd.

Rydym yn eich argymhell i gael cyngor cyfreithiol ar hyn gan Ganolfan Cyngor ar Bopeth, canolfan cyfraith neu gyfreithiwr.

Beth sy'n digwydd ar ôl imi gofnodi ymddangosiad?

Os yw'r ceisydd am brofiant wedi cyflwyno rhybudd yn eich erbyn a chithau wedi cofnodi ymddangosiad sy'n cael ei dderbyn, gall y ddau ohonoch fynd â'r mater ymhellach drwy'r llysoedd.

I gael gwybod beth yw'r cam priodol nesaf ichi, bydd angen ichi gysylltu â chyfreithiwr, canolfan cyfraith neu Ganolfan Cyngor ar Bopeth.

Alla' i ganslo'r cafeat?

Gallwch. Gallwch ei dynnu'n ôl unrhyw bryd, gyhyd â bod ymddangosiad heb ei gofnodi.

Os byddwch yn canslo'ch cafeat, bydd angen i chi ysgrifennu at y gofrestrfa brofiant y bu ichi gysylltu â hi'n wreiddiol a dychwelyd y llythyr cydnabod a anfonwyd atoch pan gofnodwyd y cafeat.

Ond, os oes ymddangosiad wedi'i gofnodi, ni ellir tynnu'r cafeat yn ôl ond drwy orchymyn Cofrestrydd Profiant Dosbarth.

Am faint o amser mae cafeat yn para?

Gall cafeat bara am chwe mis o ddyddiad ei gofnodi. Yn y mis cyn iddo ddod i ben, gallwch wneud cais i'w ymestyn am chwe mis arall. Codir ffi o £15 am hyn.

A fydd y Gwasanaeth Profiant yn anfon nodyn atgoffa ataf i ymestyn y cafeat?

Na fydd. Os na fyddwch yn ymestyn y cafeat, bydd yn dod i ben. Yna, gallwch gofnodi un newydd.

Cysylltiadau defnyddiol

Am arweiniad cyffredinol am ewyllysiau a phrofiant:

www.directgov.uk/en/RightsandResponsibilities/Death/Preparation/index.htm

Am wybodaeth am y Gwasanaeth Profiant a ffurflenni ar-lein:

<http://www.hmcourts-service.gov.uk/infoabout/civil/probate/index.htm>

I ddod o hyd i gyfeiriadau'r cofrestrfeydd profiant rhanbarthol:

<http://www.hmcourts-service.gov.uk/infoabout/civil/probate/registries.htm>

Ffurflenni a thaflenni Profiant

PA1 Ffurflen gwneud cais am brofiant

PA1A Ffurflen gwneud cais am brofiant (nodiadau canllaw)

PA2 Sut i gael profiant (taflen)

PA3 Rhestr ffioedd profiant (taflen)

PA4 Cyfeiriadur cofrestrfeydd profiant a chanolfannau cyfweld (taflen)

PA5 A oes angen grant cynrychiolaeth arnaf (profiant neu lythyrau gweinyddu)? (taflen)

PA6 Beth fydd yn digwydd yn fy nghyfweliad profiant? (taflen)

PA7 Sut i adneuo ewyllys gyda'r Gwasanaeth Profiant (taflen)

PA7A Tynnu'ch ewyllys allan o'r Brif Gofrestrfa Brofiant (ffurflen)

PA8 Sut i gofnodi cafeat (taflen)

PA8A Sut i gofnodi cafeat (ffurflen)

PA9 Sut i gychwyn chwiliad cyffredinol (taflen)

PA10 Sut i gychwyn chwiliad sefydlog (taflen)

PA1S Cais am chwiliad profiant (ffurflen)